گەوهەرێکی گومبوو!

سەلاحودینی موهتەدی

وا هەڵکەوت بۆ بەجێگەیاندنی ڕاسپاردەیەکی حیزبی، لەگەڵ "سەدیقی ئەنجیری ئازەر" ببمە ئاشنا. ناویم بیستبوو، بەڵام خۆیم نەدیبوو. ئەگەر لەبیرم مابێ پاییزی ساڵی ١٩٦١ی زایینی بەرامبەری ١٣٤٠ی ئێرانی بوو. من ئەندام بووم لە (کۆمیتەی تارانی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران)و ئەندامی بەڕێوەبەرو دامەزرێنەر بووم لە (یەکیەتی خوێندکارانی کورد لە زانستگاکانی ئێران)، کە هەردوکیان ئەوکاتە زۆر بەنهێنیو زۆر چالاکانە خەباتیان دەکرد. لەلایەن هەردوو ڕێکخراوەکەوە -جگە لە کاری ئاسایی ناوخۆمان- ئەرکی پەیوەندی گرتن لەگەڵ کوردستانی عیراقیشم پێ سپێردرابوو! کە هەم بنکەی سەرەکی ئەندامانو سەرکردایەتی حیزبی دیموکرات بوو لە تاراوگە، هەم شۆڕشی ئەیلوول تازە خەریك بوو سەرهەڵداو ئێمە هیوایەکی زۆرمان لەسەر هەڵچنیبوو.

هەمووجارێ من زانکۆم بەجێدەهێشت و لەتارانەوە دەهاتمەوە بۆکانو لە بۆکانڕا دەچوومە (قەرەگوێز)و لە ماڵی کاك حەسەنی ئێلخانیزادەی ئامۆزام دەگیرسامەوە کە هەم کوردپەروەرێکی دڵسۆزو هەم تێکۆشەرێکی بوێرو هەم هاوحیزبیو ڕەفیقێکی خۆشەویستی خۆم بوو. بە ڕۆژ لە ماڵی ئەوان دەمامەوەو شەو وەڕێ دەکەوتم بەرەو شاخی (حاجیکیمی) لەپشت گوندی قەرەگوێز.

(قەرەگوێز)و(حاجیکیمی) لەوسەردەمەڕاو هەتا ئێستاش بۆتە مەڵبەندی کوردایەتی، مەکۆی یارانو حەشارگەی پێشمەرگە. شەڕی زۆری لێ کراوە، شەهیدی زۆری لێ دراوەو کەلاکی زۆری لێ خراوە، کەچی کانیە ساردو ڕوونەکەی (عاسمانبولاغی) ئێستاش شێوەی شیرینی سولەیمانی موعینیو سمایلی شەریفزادەو عەولای موعینیو مینەشەمو سەیید فەتاحی ئیزامی لەناو دڵدا پاراستووەو جارجار نیشانی میوانە نوێیەکانی دەدات.

چیا بەرزو بەرینەکەی حاجیکیمی هەم لەوەڕگەیەو هەوارگە هەم لە برێك جێگایدا گوشتە زەوییەو کێڵگە. دوو ماڵ مووچە و مەزرایان لە حاجیکیمی بوو. سێ مانگەی زستان نەبێ، سێ فەسڵەکەی دی بە ماڵو منداڵەوە لەوێ دەژیان. هەردوکیان هەژارو زەحمەتکێش، دەست قەڵشیوی کارو پێست سووتاوی بەر سوورەتاوی هاوین: "مام حەبیب"و "عەبە ئەوتە".

چارەنووس وابوو کە ئەم دوو پیاوە نەخوێندەوارە لەگەڵ کاکە حەسەنی بالابەرزی شۆخو شەنگ ماڵخۆشو دڵاوا چاونەترس، لە سەردەمێکی دیاریکراو ولە سەرزەمینێکی دیاریکراودا بە سێ قۆڵی و هەماهەنگی باری قورسی خولقاندنو خەملاندنی مێژووی کوردەوارییان کەوتە ئەستۆ. نەك جارێكو دووجار، نەك ساڵێكو دووساڵ، بەڵکوو بەدرێژایی تەمەنیان باوەشی گەرمی کوردایەتی بوونو باڵای پیرۆزی پێشمەرگەیان لەئامێز گرت. پەیكو تەتەر بوونو نامەو ڕاسپاردەیان هێناو برد. حەشارگە بوون، میوانخانە بوون، تیمارکەرو پەرەستارو خەمخۆرو خزمەتگوزار بوونو ئەندامی بەوەفای حیزبی بوون و بەرپرسایەتییان لەئەستۆ بوو. بە خۆیانو ژنو منداڵەوە، بە دیوەخانی ناو دێوە، بە کترییە ڕەشەکەی تەنیشت کوچکاورو بە ئانەگەرمە تەنوورەکەی بەردەمی چەپەرو بە چارداخە کێچاریەکەی کۆنە هەوار، بوونە ئارەندی دەنگوباس، بوونە مەیدانی خەباتو خوێن.

لەناو ئەو(زیندانە)دا بوو کە گەرای مێژوو گوورا، بەڵام مێژووی لووتبەرزی بێئەمەگ، مێژووی ترسنۆکی چاوچنۆکی پڕ لە فێڵ وفیز، بێزی ئەهێنا لەعاست گڵکۆی گومیان سەرێك دانەوێننو چەپکە گوڵێك دانێو لە لاپەڕەیەکیدا ناویان بێنن!

کوردستان! تۆچۆن لە سەدانو هەزاران ساڵەوە بەرگەی ئەم هەموە جەزرەبەو ئازارەت دەگرت، ئەگەر سەدانو هەزاران ژنو پیاو، سەدانو هەزاران سەربازی بێناوو بێ ناونیشانی ئەدابایە بەر باری ئەم ئەمانەتە گەورەو گرانە؟

ئەو ئەمانەتەی ڕۆڵەکانت بە سەدانو هەزاران هەڵەنگووتنو سەرەنگرێوە، بە سەدانو هەزاران کوڵەمەرگیو چەرمەسەرییەوە، کەوتەو ڕەوتە شەکەتو شپرزە سەرەنجام خستیانە کۆشی دایکی نیشتمانو کردیانە ئارامگای هەتا هەتایان.

ساڵی ١٩٦١ی زایینی بوو، لام وابێ نێوان هاوین و پاییز من خوێندکاری کۆلێجی حقووق بەشی قانوون بووم، تارانم بەجێهێشتبوو تا لەم ئێوارە شیرینو شادەی قۆپی قەرەگوێز، بەنهێنی و ئەناسراوی هەڵگەڕێم بەرەو لوتکەی شاخی حاجیکیمی. لە ماڵی کاکە حەسەن نانم خواردبوو، عەبەنەوتەشم وەکوو چاوساغ وەپێش کەوتبوو، شیواوشیو بەتەنیشت قەبرە جوولەکاندا ڕێم دەبڕیو چاوم لە بەرزایی چیاکە بوو. کەچی لە نیوەی ڕێگاو پێش جێژوانی دیاریکراو پۆلێك پێشمەرگە سەرەڕێیان لێگرتمو لەپێشەوەیان پیاوێکی بالادەستە، ڕانکوچۆغەیەکی کاڵ لەبەرو شەدەیەکی دابی موکوریان لەسەر، بە پێستێکی زۆر سپی، سمێڵێکی ڕەشو دووچاوی گەشەوە، زەردەخەنەیەکی تێکەڵ لە میهرەبانیو پرسیار لەسەر جووتێك لێوی تەنك، لەناکاو دەستی درێژ کرد، لەپێشدا دەستی گوشیمو لەپاشان لە باوەشی گرتم. لەوکاتەوە تا ئێستاو لەئێستاشەوە تا مردن هەرگیز سەرخۆشیو شادمانی ئەو باوەشەم لەبیر ناچێ!

ئەمە یەکەم پێشمەرگەیەك بوو کە لە ژیانمدا دەمدیت و هەموو ئازادی و سەربەستی کوردو کوردستانم لە بەژنی ڕێکوپێك و ڕوخساری خوێنشیرین و جوانچاکیدا بەدی دەکرد. سولەیمانی موعینی لێم بوو بە ڕەمزی پێشمەرگایەتیو لەوکاتەوە تا تراژیدیای مەرگە خەمبارەکەی لە ساڵی ١٩٦٨ (١٣٤٧) زۆر جار لێك دووركەوتینەوە ونزیك کەوتینەوەو سەرەنجام لە پرۆسەی شۆڕشە چەکداریەکەی ٦٨- ٦٧ یەکجاری یەکترمان گرتەوەو هەردوکمان بەسەرومماڵەوە تێوەچووین. ئەو لە شاخ بوو شەهید کراو من لە شار بووم و کەوتمە زیندان. بەڵام ئێستاشو دوای چلوشەش ساڵ کە چاو لێك دەنێمو بیر لە پێشمەرگە دەکەمەوە، سولەیمانی موعینی دەبینم لە شێوی قەبرە جوولەکان بەرەو لوتکەی حاجیکیمی!

تا بەر لەوەی لە ساڵی دواییدا لە پاییزی ١٩٦٢ بە خۆیو بیست پێشمەرگەوە لەدووم بێو بمبا بۆ ناو شۆڕشی ئەیلوول، زۆرجاران حاجیکیمیمان لێبوو بە جێژوان، گەلێك ئەرکو ڕاسپاردەی سیاسیو تەنزیمی کەوتە ئەستۆی منو هاوڕێکانم لە تارانو لە کوردستان، بەڵام ئەوەی هەرگیز لەبیرم ناچێ ئەو نامەیە بوو کە دەبوو بۆ خۆم بیبەمو بیگەیەنمە دەست "سەدیقی ئەنجیری ئازەر".

ئەو پیاوەم قەت نەدیبوو، ناویشم بەدەگمەن بیستبوو، بەڵام کە زانیم سولەیمان زۆری خۆشدەوێ، خۆشەویستییەکی دووراودووری کەوتە دڵمەوە. هەر بەو هەوایە بەپەلە گەڕامەوە تاران‌و بە هاوکاری هاوڕێکانم ئەدرەسەکەم دۆزیەوە. پێش دیداری، بڕێکم پرس‌وجۆ کردو زانیم کە لە سەردەمی جمهووری کوردستاندا چالاک بووە، یەکیەتی لاوانی بەڕێوە بردووەو ڕۆژنامەیەکی دەرکردووە. بۆشم دەرکەوت دوای ڕووخانی جمهووری‌و دوای ڕووخانی دەوڵەتی دوکتور موسەدیق‌و زاڵبوونی دیکتاتۆری دەستەڕاستی شا بە نیوە نهێنی لە تاران دەژی. بەگوێرەی ئادرەسەکە، ڕووم کردە تەجریش لە شیمالی تاران. لە گەڕەکێکی هەرە هەژارنشینی تەجریش کۆنە دەرگایەکی نیوە کراوەی داریینی ڕەنگپەڕیو بردمیە ناو کۆڵانێکی لەگوێن دالانی تەنگەبەر کە دەرکەکان –چەمۆڵە لێدراو– چاویان لەیەکتر بڕیبوو. وا دیار بوو هەرکام ماڵە هەژارێکیان حەشار دابوو !!

دوو کۆڵەمستی سووکم لە دەرگایەک داو زۆری پێنەچوو ژنێکی بەتەمەن بە جلێکی نیوە کوردی‌و نیوە عەجەمی‌و بە دووچاوی پڕووشی پڕلەترس‌و پرسیارەوە دەرگای لێوە کردم. کە بە کوردی گوتم: دایەگیان‌و ناوی سەدیقم برد، خوێنێکی گەشی حەسانەوەو دڵنیایی پەڕیە سەر گونا ویشک‌و بێڕەنگەکەی و پێیگوتم : ((بەقوربانت بم وەرە ژووریّ !))

چوومە ژوورەوە، ژوورێکی فەقیرانە، بەڵام زۆر پاک‌و خاوێن، چواردەورە پڕبوو لە کتێب‌و کاغەز. سەماوەرێکی دەستە، لەبەرخاوێنی دەدرەوشایەوەو قوڵتەی دەهات، قۆریەکی سووری چکۆڵەی لەسەر بوو. وادیار بوو کاتی چاخواردنەوەیانە.

فریا نەکەوتم لەسەر ئەو پەتوە گوڵناڵە چوار قەدکراوە دانیشم کە سەرینێکی لەسەرو باڵشێک لەسەر سەرین پاڵیان بەدیوارەوە دابوو کە دەرگایەکی چکۆڵە کرایەوەو سەلامێکی گەرم‌و نیگایەکی پڕ لە پرسیار سەرنجی ڕاکێشام.

پیاوێکی تەمەن مام ناوەنجی بە بەژنێکی باریک ولاواز، گۆنایەکی زەردو ڕەنگپەڕیو، دەموچاوێکی کەمێک درێژۆکە، ئێسقانی دەستی بۆلا درێژ کردم‌و لەگەڵ یەکەم دەستگوشین ئەمهێشت لە چاوەڕوانی‌ودڵەڕاوکێدا بمێنێتەوە، گوتم: ((لەلایەن سولەیمانی موعینی‌یەوە هاتووم‌و نامەیەکم بۆ هێناوی)).

هەرگیز نەمدیوە لە چاوترووکاندنێکا گۆڕانێکی وا زەق و ئاشکرا لە ڕوخساری کەسێک خۆی دەرخا. ئەو چاوە لێڵ و کزانە لەناکاو گریان تێیەربوو. وەک دوو پۆلووری سوور، وەک ئەستێرەی سیوەیل گەشانەوەو سەرتاپا پڕاوپڕ بوون لە پێکەنین. ئەمجارە بە ئاسوودەیی دانیشتین.

لەم دانیشتنە تێروتەسەلەدا، لە شیعرو ئەدەب‌و سیاسەت‌و پێشمەرگایەتی‌و کوردایەتی‌و چەپایەتیدا چ ئەما لێی نەدوێین. من گەنجێکی گەرموگوڕ، کەللە پڕ، دەمهەڕاش‌و شایی بەخۆ، نوێنەری شۆڕش بووم، ئەو پیاوێکی ئارام‌و بەئەزموون، لەسەرەخۆو میهرەبان، لوتکەی کۆنە کێوێکی ئاگرپژێن کە خۆڵەمێشی جەوری زەمانە سەر لاجانگ‌و پشت گوێی شینکی کردبوو، بەڵام تا بڵێی زانا لە هەموو بوارێکدا. لەبەردەم ئەو پیاوە خاکینەدا، لەخۆباییبوون، لە شەرمان دەتوایەوەومن هەستم کرد بەشی ساڵێک‌و بەشی تەمەنێک توێشووم هەڵگرتووە.

لە دانیشتنەکەماندا، زۆر بەوردی‌و بەپەرۆشەوە دەنگوباسی شۆڕشی کوردستانی عیراق‌و ڕەفیقانی حیزبی دەپرسی. بە پرسیارەکانیدا تێگەیشتم لەمێژە دوورکەوتۆتەوە لە کاروبارو حاڵ‌و هەوای کوردستان و هەر وشەو وەڵام‌و زانیارییەکی منی وەک قومێک ئاوی سارد لە چلەی هاوین تا چۆڕەی ئاخر هەڵدەقوڕاندو دەگەشایەوەو دەحەسایەوە. هەرلەوێ داوای لێکردم بینێرم بۆ کوردستان‌و بۆ ناو پێشمەرگە. تێم گەیاند کە خۆم دەسەڵاتی ئەو بڕیارەم نییە، بەڵام داواکارییەکەی دەگەیەنم. ئادرەسێکیشم پێدا کە جوابی نامەکەم بۆ بنێری تا بەڕێی بکەم. هەر بۆیەش کاتێک وەڵامی نامەکەم پێگەیشت، دەمزانی چی تێدایە.

چەرخی زەمانەو مەلەی ناو دەریای سیاسەت وای لێهات کە هەر زۆری پێنەچوو من لەلایەن (کۆمیتەی حیزبی)و (یەکیەتی خوێندکاران)ەوە دەستنیشان کرام کە بڕۆم بۆ کوردستانی عیراق‌و گوزارشتێک هەم لەسەر شۆڕشە تازەکەی کوردستان‌و هەم لەسەر وەزعی ناوخۆی حیزبی دیموکرات بنووسم، چونکە لەناو شۆڕشەوە دەنگۆی ناتەبایی‌و لە حیزبیشەوە قسەوباسی بێسەرەوبەرەییمان پێدەگەیشت.

وەک سەعدی دەڵێ ((دامنابوو کاتێک گەیشتمە داری گوڵ، کۆشێک گوڵ بێنمەوە بۆ دیاری یاران؛ هەر کە گەیشتمێ، بە بۆنی گوڵ وا سەرخۆش بووم، دەستم لە داوێنم بەربوو)). منیش بەپێی بڕیاری یاران لە تاران دەبوو دوای کوردستان بچمە ئورووپاو لە دامەزراندنی کۆمەڵەیەکی هاوبەشی هەموو ڕێکخراوە خوێندکارییەکانی هەرچوار پارچەی کوردستان بەشداری نوێنەری خوێندکارانی کوردستانی ئێران بم، کەچی گەردەلوولی سیاسەت‌و خەبات‌و پێشمەرگایەتی‌و گەنجایەتی تووڕی دامە ناو ئێرینەی گێژاوەکە کە ئورووپاو یەکیەتی خوێندکارانم هەر لەبیر ئەما، بەڵام نامەکەی سەدیقی ئەنجیریم لەبیر نەچوو. زۆر بە وردی لەگەڵ سولەیمان باسی سەدیقمان دەکردو زۆر زانیاری دامێ: سەدیق چالاک بووە لە دەورەی جمهووری کوردستانداو لە یەکیەتی لاوان و لە ڕۆژنامەوانیدا. سەدیق، وەک هەموو ڕووناکبیرانی ئەو سەردەمە چەپێکی سەر بە توودەو پرۆسۆڤیەت بووە. لە تاران لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی چەپ‌و دیموکراتی ئێراندا هاوکاری کردبوو. تێکەڵبوون لەگەڵ خەباتی سەراسەری، تاڕادەیەک دووری خستبۆوە لە گیروگرفتەکانی کوردستان. سەدیق لەناو ڕووناکبیرانی ئێرانی خۆشەویست‌و بەڕێز بوو.

ئەمانەو زۆرشتی دیکەم لە سولەیمانی موعینی بیستبوو، نامەکەشمان بەیەکەوە خوێندەوە، خەتێکی خۆشی میرزایانەی شێوە فارسی‌و تێکەڵێک لە ئیملای کوردی‌و فارسی. زمانێکی کوردی پاراو، بەڵام کەمێک کۆن کە گۆڕانکاری‌و گەشەسەندنەکانی پازدە بیست ساڵی دوایی پێوە دیارنەبوو. بە گاڵتە بە سولەیمانم گوت: ئەم ئینشایە لە جومهووری بەم لاوە نەهاتووە، بەڵام شیرین و ڕەوانە.

نامەکە تاڕادەیەک دووروودرێژ بوو. وەک هەموو ڕووناکبیرانیش کە نامە بۆ سیاسەتمەداران دەنووسن، گەلێکی پەندو ئامۆژگاری تێدابوو کە بڕێکیان بەجێ‌و بڕێکشیان نیشانەی دووری‌و بێخەبەری بوون.

شابەیتی نامەکەش داخوازی بوو بۆ هاتنە کوردستان‌و ناو ڕیزی پێشمەرگە. لە نامەکەدا ڕستەیەکی تێدابوو کە من چونکە تازە لە تارانەوە هاتبووم‌و زاراوەی تایبەتی ڕووناکبیرانم دەزانی، زوو سەرنجم چووە سەری. نووسیبووی: ((تەنیا ئاووهەوای ساف‌و کەژو کۆی کوردەواری دەتوانێ ڕزگارم کا لە چنگ دێوی سپی)). من وای بۆ چووم کە ئالوودەی هیرۆیین بووەو دەیەوێ لە دەستی ڕاکا. کە بۆ سولەیمانم گێرایەوە، تێر گریاو بڕیاری دا تەرتیبی هاتنی بۆ بدا. ئەم تەرتیبدانە زیاتر لە ساڵێکی خایاندو تا سەدیق گەیشتە کوردستان من لە حیزبی دیموکراتدا نەمابووم.

هەر بۆیەش یەکەم دیدارمان بوو بە تەنیا دیدارو نامە شیرین‌و دەستخەتە جوانەکەشی بوو بە تەنیا نووسراوەیەکی کە من چاوم پێی بکەوێ. ئەوەندە دەزانم یا ئاووهەوای ساف‌و کەژو کۆی کوردەواری ڕزگاری کرد لە چنگ دێوی سپی‌و دەردەکەی پەڕاند، یا هەر لە هەوەڵەوە ئێمە بە هەڵە بۆی چووبووین.

دووراودوور دەمبیست سەدیق بەوردی‌و ژیری خەریکی ڕیفۆرمە، یا باشتر بڵێم خەریکی بنیاتنانەوەی ئەو حیزبەیە کە دووبەرەکایەتی‌و نەخوێندەواری‌و ملهوڕی بەرۆکی گرتبوو. سەدیق نە گوێڕایەڵی سەرکردایەتییەکەی ئەحمەد توفیق بوو، نە لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنیش کەوت. کاتێک ئەحمەد تۆفیق هەڕەشەی دەکرد کە واز دێنێ و دەڕوا، سەدیق وەک

باقی کادیرەکان شایی لە دڵدا نەدەگەڕاو چەپڵەی لێنەدەداو نە دەیگوت ئۆخەی ڕزگار دەبین ! بە پێچەوانە، پێی دادەگرت و دەیگوت کەس بۆی نییە بێ پرسینەوەو ڕوونکردنەوە واز لە بەرپرسایەتی بێنێ و بۆی دەرچێ. هەر ئەوەش "ئەحمەد تۆفیق"ی تووڕە ونیگەران کردبوو، کەمتر دەهاتەوە ناوەندی حیزب (لە سونێ). سەدیقیش ناوەندی گرتبوو بێشەڕو بێکۆدیتا. بە کاوەخۆ دەیەویست لە حیزبێکی چەکدارو زۆردارەوە بیکا بە حیزبێکی سیاسی و دیموکرات.

ساڵەها کار لە تاران لەگەڵ حیزبی توودە ئەزموونێکی بەنرخی کاری تەشکیلاتی و نهێنیکاریی پێبەخشیبوو. هەر بۆیەش سەدیق نە تەنیا لەگەڵ دیکتاتۆرییەتی ئەحمەد تۆفیق، بەڵکوو لەگەڵ شۆڕشگێڕیو ڕادیکالیزمی سەردەمیش نەدەهاتەوە، جا بەرپێ‌یە بزووتنەوە شۆڕشگێڕو چەکدارانەکەی ٦٨– ٦٧ (٤٧– ٤٦) کە لەلایەن (کۆمیتەی انقلابی حیزبی دیموکرات)و بە سەرکردایەتی سولەیمانی موعینی و سمایلی شەریفزادەو مەلا ئاوارەو گەلێکی تر لە کادرو کاریەدەستانی پێشووی حیزبی دیموکرات لە کوردستانی ئێران بەرپابوو، ئەو بزووتنەوەیە نەک فەزای سیاسی و کۆمەلایەتی کوردستانی بۆ هەمیشە گۆڕی، بەڵکوو هەموو ئێرانی هەژاندو نیگای هەزاران جوورتە چاوی دڵسۆزان و شۆڕشگێڕانی ڕووناکبیری ئێرانی بەرەو کوردستان وەرگێڕا. –هەر پێش پێکهاتنیش– لەگەڵ سەلیقی سیاسی و ڕێبازی خەباتی سەدیقی ئەنجیری هاوتەریب و تەبا نەبوو. بەپێچەوانەی مەیلی پرۆسۆڤیەتی سەدیق، کۆمیتەی ئینقلابی گۆشەی چاوی لە چین و پەندەکانی، ماو تسەتونگ بوو.

لەو سەروبەندەدا من دووراودووریش ئاگام لە سەدیق بڕابوو، چونکە چووبوومەوە ئێران و دیسان لەگەڵ کۆمەڵێک هاوڕێی تازەو کۆن خەریکی پەرەپێدانی ڕێکخراوی نهێنی خوێندکاران و دامەزراندنی هاوکارییەکی توندوتۆڵ بووین لەگەڵ "کۆمیتەی انقلابی" کە چەکدارانە گەڕابوونەوە کوردستانی ئێران و هەرتک لامان پێکەوە هاوباوەڕو هاوڕێباز بووین، ئەوان لە شاخ و ئێمە لە شار.

دەنگۆی بێسەروشوێن بوون و شرت و گومکردنی سەدیق وەک زەردەواڵەیەک لە ناوچەی باڵەکەوە گەیشتەوە کۆمەڵگای ئێران و لە زانکۆو لەناو نووسەران و ڕووناکبیراندا بە ویزەویز نیشتەوە سەر لووتی هەموومان.

من لەوێ نەبووم و نازانم سەدیق چۆن کوژراو لەکوێ نێژرا، بەڵام پرسیارێکەو کەس خۆی لە قەرەی وەڵام نادا: چۆن دڵیان هات؟! سەدیق، زیاتر وەک پەپوولە دەچوو تا وەک ئادەمیزاد! نە دزی و نە حیزی و نە شەڕو نە درۆی نەدەزانی، تووڕە نەدەبوو، نەدەتۆرا، بە پەنجەیەک نانی ڕەق و کەوچکە دۆیەک قنیاتی دەکرد، نەدەڕەنجاو کەسیشی نەدەڕەنجاند. سەدیق، گاندی‌یەکی گومنام بوو لەناو چیا سەرکەشەکانی کوردەواریدا، بەڵام کوردستان، هیندوستان نەبوو– هەرچەند خۆ گاندیشیان کوشت– !!

هەموو ئەو بیرەوەریانە لە کۆنەوە وەک درکێک لەدڵ هەڵدەچەقی و من قەت بەتەما نەبووم کای کۆن بەبا بکەم و کۆنەبرین بکولێنمەوە تا کاتێک مامۆستا سەدیق و مامۆستا ڕەفیق کە دیوانەی سەوداسەرو خولیای لێکۆڵینەوەو زیندووکردنەوەی کەلەپووری ڕۆژنامەوانی کوردین و میرۆڵە ئاسا ساڵەهایە بارێکی قورسترو قەبەتر لە قەوارەی خۆیان ناوەتە کۆڵ، پێیان ڕاگەیاندم کە ژمارەکانی "هاواری نیشتمان"یان دۆزیوەتەوە کە ئۆرگانی لاوانی دیموکراتی کوردستان بووە لە سەردەمی جومهووریداو سەدیقی ئەنجیریش سەرنووسەری بووەو بەتەمان لەگەڵ ژمارەکانی ڕۆژنامەی کوردستان –دەورەی جومهووری– لە بەرگێکدا چاپی بکەنەوە. نەک هەر چاپی بکەنەوە، بەڵکوو لاپەڕە دڕاوەکانی وەسەریەک بخەنەوە، هەڵەو کوژانەوەکانی ساغ بکەنەوەو زۆرشتی تری پڕ ئەرک و زەحمەت کە من هەر سەرم لێی دەرناچێ. بەڕاستی ئەوە کاری حەزرەتی فیلە ! کاتێکیش داوایان لێکردم پێشەکییەک لەسەر سەدیقی ئەنجیری بنووسم، نەمتوانی بڵێم نا. پیاو کە ئەم دووبرایە دەبینێ لە وشەی ناتوانم شەرم دەکا!

بەڵام هەر دوودڵ بووم: ئەمە کێشەیەکی ناوخۆی حیزبی دیموکراتەو حیزب نە لەسەر سەدیق ئەنجیری ونە لەسەر ئەحمەد تۆفیق زمانی بە چاک و خراپ نەگەڕاوەو خۆی بواردووە، نە لە تیرۆری ناجوامێرانەی سەدیقی ئەنجیری کەس بەرۆکی ئەحمەد تۆفیقی گرت و لە گوڵ کاڵتری پێ گوت، نە کاتێکیش ئەحمەد لە زیندانی بەعسییاندا دەیناڵاندو لەژێر ئەشکەنجەکانی نازم گوزاردا شەهید کرا، کەس خەمێکی لێ خواردو بە هانایەوە دەهات!

من کابرایەکی لادەست و تەنیابالْ، دوورەپەرێزو خۆپارێز لە هەموو تەمەنمدا جارێکم سەدیقی ئەنجیری دیوەو نامەیەکم خوێندۆتەوە، چیم بەوکێشەیە داوە وسەرێک نایەشێ بۆ پرێسکەی لێوە دەبەستم؟ جاری واش بوو دەمگوت: منیش ساڵەها لەناو ئەو حیزبەدا خزمەت و خەباتم کردووەو بەشی ئەوەندەم هەق بەسەریەوە هەیە ڕازەکان بدرکێنم و ڕاستیەکان دەرخەم. لەو گێرەوکێشەو بگرەوبەردەی ناو دەروونی هەمیشە پڕ لە خەم و تەمم، لەناکاو وەک عاسمان کون بێ و کتێبێکم بە خەڵات بۆ بێتە خوارەوە ! یادداشتەکانی "نیما یوشیج"یان بۆ هێنام.

نیما، لە مێژووی شیعرو ئەدەبی فارسیدا لە ئێران کەسێکی ئاسایی نییە، ڕێبەرو داهێنەرو ڕچەشکێنی شیعری نوێیە، ئاڵاهەڵگری بیرێکی ئینسانی ونازادیخوازانەیە، خاوەن وشیارییەکی کولتووری و کۆمەلایەتی بەرجەستەیەو پێوانەی هەڵسەنگاندن و هەڵاواردنی پاک و پیسە!

نیما، باسی سەدیقی ئەنجیری دەکا، نەک لە یەک جێگا، لە زۆرشوێن و بە زۆر بۆنەوە. ڕووناکبیری و زانستی سەدیق، وردبینی و پێشبینی سەدیق، پیاوچاکی و ڕەفیق خۆشی و جوامێری، ئینسانەتی ونەجابەتی سەدیق، نیمای گەورەپیاوی ئێرانی کردۆتە موریدو موخلیسێکی دڵپاک و زۆر جار کە ناوی دەبا دەڵێ ((این جوان کرد)) مەعنای بیرکردنەوەو ناسینی جیهان و لێکدانەوەی فەلسەفی فێرکردم. لە جێگایەکی دیکەدا دەڵێ: هەرچەند سەر دێنم و سەر دەبەم، هاوتای ئەو پیاوە کوردەم لە ئێراندا وەبەرچاو ناکەوێ.

ساڵەها دوای مەرگی سەدیق، نیما، سەدیقی ئەنجیری سەرلەنوێ پێناساندم. تەنانەت دۆستی دێرین و خۆشەویست و باوەڕپێکراوم مامۆستا محەمەدی خزری کە کتێبێکی لەسەر سەدیقی ئەنجیری نووسیوەو ڕاستییە مێژووییەکانی –ئەوەندەی خۆی دیویەتی– زۆر بە ئەمانەت و بەوردی گێڕاوەتەوە، هێندە کاریگەر نەبوو لەسەرم وەک نووسراوەکانی نیما. یەک لەبەر ئەوەی نیما، نیمایەو دووش چونکە مامۆستا خزری ئەوکات و ئێستاش کادیرێکی بەئەمەکە بۆ مامۆستاکەی خۆی– هەرچەند پیاو هەق بڵێ بە ئینسافەوە نووسیویەتی.

لەوکاتەوە یادداشتەکانی نیمام خوێندۆتەوە، ئاگرێک بەربۆتە دەروونم، نە بە بایێ دەکوژێتەوە نە بە بارانێ. لە تاریکخانەی ئەم دەروونە وێرانەدا وێنەی سەدیقم لەناو ماڵە هەژارەکەیدا لە تەجریش دێتەوە بەرچاو، نەفرین دەنێرم بۆ مێژووە درۆزنەکەی خۆمان. گەوهەرێکی گرانبەهامان لەکیس چوو، چیمان بۆ ماوەتەوە جگە لەوەی بەپانایی ئەم نیشتمانە خوێنینە هاوار بکەین:

بەدەستی خۆمان چیمان کرد لە خۆمان؟!

سولەیمانی

٢٠٠٧/٦/٢٢